

Europejskie Centrum Młodzieży i Rozwoju Demokracji Lokalnej
Moniecki Ośrodek Kultury

Nasz powiat

Mońki, 21 marca 2009

01.04.1954 - powiat po raz pierwszy...

01.01.1999 - powiat po raz drugi...

POWIAT MONIECKI DAWNIEJ I WSPÓŁCZEŚNIE

www.naszpowiat.info

Pomysł zorganizowania "**Święta Ziemiaka**" zrodził się wiosną 1976 r. wśród pracowników Monieckiego Ośrodka Kultury. Inicjatorem był dyrektor - **Włodzimierz Zmarzlik**, który opracował scenariusz imprezy... "**Święto Ziemiaka**" przeciwstawiało się marazmowi, jaki zapanował w 1975 roku po zlikwidowaniu powiatu monieckiego.

"Dawne Mońki i powiat moniecki - monieckie Święta Ziemiaka" Wystawa zdjęć Włodzimierza Zmarzlika

Reforma administracyjna kraju zadała dotkliwy cios ludzium, których życiową pasją było społeczne zaangażowanie w budowanie dróg, szkół, remiz strażackich, klubów kultury, obiektów sportowych i rekreacyjnych, a także wprowadzaniu nowoczesnych metod gospodarowania... Ten ogromny "kapitał ludzki" Ziemi Monieckiej, wystawiono na próbę "wytrzymałości".

Pomysłodawca "**Święto Ziemiaka**" zakładał organizację imprezy co roku w innej wsi, poprzedzając ją pracą na rzecz zmiany estetyki wsi oraz inicjowania życia kulturalnego, zwłaszcza wśród młodzieży. Na pierwsze "**Święto Ziemiaka**" wybrano wieś Przytulanka. Powstał tu klimat sprzyjający realizacji w/w przedsięwzięć, do którego szczególnie przyczyniły się rodziny - **Romualdy i Jana Olszyńskich**, sołtyśa - **Haliny i Jana Pawelskich**, **Edmunda Roszko** i wielu innych.

10 października 1976 roku, przy pięknej słonecznej pogodzie, rozbito na leśnej polanie namioty, ustawiono stragany, rozpalono ogniska z rusztami, na których piekły się dwa metrowej wagi prosiaki. Pokazano inscenizację "**Wykopki ziemniaków w przekroju historycznym**", w wykonaniu uczniów Zasadniczej Szkoły Rolniczej w Mońkach oraz członków organizacji rolniczych. Odbyły się konkursy o tematyce ziemniaczanej, występy artystyczne zespołu śpiewaczego "**Kalinka**" z Kalinówki Kościelnej, pod kierunkiem p. **Heleny Skutnik**, kapeli ludowej **Eugeniusza Głódzia**. Swój pierwszy występ (śpiew) dała **Romualda Olszyńska** z synem **Markiem** (akordeon). Świętowanie zakończyło się występem zespołu cygańskiego "**Roma**"....

Następne "**Święto Ziemiaka**" odbyło się w Kołodzieży, ale część widowiskowa - decyzją władz powiatu i miasta - na stadionie sportowym w Mońkach. Od tej pory kolejne obchody odbywały się już przeważnie na tym stadionie, przybierając formę gigantycznych imprez o charakterze ogólnopolskim. Niezwykle wiele wysiłku i czasu poświęcili tym imprezom pracownicy MOK z działań plastycznego, i muzycznego - **Czesława Andreliczko-Płońska**, **Barbara Piwko-Lewkowska**, **Andrzej Szydłowski**, zapewniając plenerowym widowiskom odpowiednią oprawę dekoracyjną i muzyczną.

Ziemia Moniecka stała się "**zagłębiem ziemniaczanym**". Jesienią wysyłano stąd w kraj i za granicę ponad 40 tys. ton tych smacznych bulw. "**Święto Ziemiaka**" rozlało Mońki w całym kraju, stając się przykładem skutecznej reklamy produktów rolnych. W Korycinie powstało "**Święto Truskawki**", w Tykocinie próbowano powołać "**Święto Buraka Cukrowego**"... Wynikiem popularności monieckiego święta była słynna wizyta w Mońkach I sekretarza PZPR - **Edwarda Gierka**.

Do Moniek służyły środki pieniężne, pomoc organizacyjna i materialna w postaci sprzętu, ekspozycji hodowlanych i uprawowych - angażowały się instytuty naukowe w Boninie i Jadwisinie. Dzięki zaproszeniu kierownictwa firmy "Unitra" z Warszawy, w Mońkach wybudowano zakład - pracowało w nim ponad 600 osób.

Monieckie imprezy uświetniały znane zespoły artystyczne krajowe i zagraniczne, znani aktorzy, piosenkarze, orkiestry dęte. Odnotowano prawdziwy "najazd" dziennikarzy prasowych, radiowych i telewizyjnych.

Do upowszechnienia "**Święta Ziemiaka**" przyczyniło się **Monieckie Towarzystwo Regionalne**, które zabiegało o środki finansowe i finansowało poszczególne przedsięwzięcia. MTR powstało z inicjatywy **Włodzimierza Zmarzlika**, a jego prezesem był **Witold Dolegiewicz** - dyr. "**Centrali Nasiennej**" - firmy, która eksportowała monieckie ziemniaki na kraj, ale także m.in. do Włoch, ZSRR, Brazylii.

W artykule: "**Daleko siegała sława monieckich rolników**", autorstwa **Edwarda Klimaszewskiego**, czytamy: "**Dziś wspomina się, kiedy po brzegi wypełnione wozy i przyczepy wiozły na rampę kolejową w Mońkach ziemniaki. Rolnicy monieccy zyskali sławę nie tylko w kraju, ale i za granicą. Były organizowane pokazy i demonstracje na polatkach doświadczalnych rolników, uczestniczyli w nich rolnicy z całej Polski. "Święto ziemniaka" przyczyniło się też do uzyskania tytułu "Mistrza Gospodarności" naszego miasta Mońki w skali kraju**".

Impreza ta sprawiła, że w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych ub. wieku, "jak grzyby po deszczu" powstawały ludowe zespoły śpiewacze. W powiecie monieckim było ich najwięcej, a cztery z nich: "**Kalinka**" z Kalinówki Królewskiej, "**Kuleszanki**" z Kulesz, "**Przytulanki**" ze wsi Przytulanka, "**Długolęczanki**" z Długolęki, zdobyły główne nagrody "**Złote Baszty**" na prestiżowym Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu nad Wisłą.

Z upływem lat pierwotna formuła "**Święta Ziemiaka**" ulegała ewolucji. Starano się utrzymywać tradycję "**Święta plonów**". W wyniku silnych wpływów komercyjnych w rolnictwie (w latach osiemdziesiątych ubiegłego stulecia) doszło do zmian w uprawach ziemniaka, a impreza stała się zwykłym kramem handlowym. W latach transformacji ustrojowej miasto pozbyło się niestety "patentu" na zasłużoną imprezę. Skorzystali z tego inni...

Wychodząc naprzeciw opinii społeczeństwa monieckiego, które w większości domaga się powrotu "**Święta Ziemiaka**", zmieniając oczywiście jego formułę, burmistrz Moniek **Zbigniew Karwowski** jesienią

**Sponsorem zdjęć wystawy Włodzimierza Zmarzlika jest Zakład Fotograficzny
Grzegorza Głódzia - Mońki, ul. Wojska Polskiego 55 (www.fotograf.moniecka.pl)**

Z wstępu do wspomnień Czesława Gartycha "Powiat Moniecki w latach 1958 - 1965"

Do powiatu monieckiego i objęcia tam stanowiska przewodniczącego prezydium powiatowej rady Narodowej (10 lutego 1958 r.) przybyłem z powiatu Wysokie Mazowieckie.

Zdawałem sobie sprawę, że jest to powiat jeszcze młody (powstał 1 kwietnia 1954 r.) - posiada duże trudności w rolnictwie, nie ma żadnego przemysłu ani infrastruktury gospodarczej...

Zaryzykowałem i jestem z tego bardzo zadowolony, że udało mi się przy zdobytym zaufaniu społeczeństwa kierować powiatem monieckim przez osiem lat...

W tym czasie Mońki zdobyły prawa miejskie (1 stycznia 1965 r.). Z osady, jaką były jeszcze w roku 1958, liczącej zaledwie ponad 300 stałych mieszkańców - wybudowało się ładne miasto z pełną infrastrukturą, które w 1965 roku liczyło ponad 5000 mieszkańców.

Rozwijały się miasta Goniądz i Knyszyn. W ponad 160 wsiach powstały trwałe pamiątki w postaci szkół, dróg, świetlic, oświetlenia, ciągów drogowych, sklepów, mostów itp.

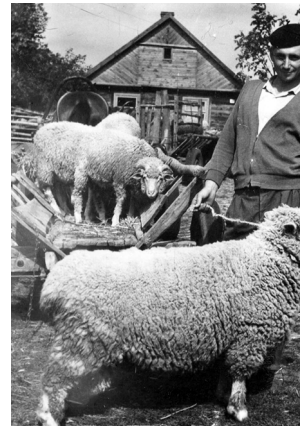
Mam satysfakcję, że upływa już blisko 30 lat jak wyjechałem z Moniek, a ludność miejscowa stale o mnie pamięta.

Dziękuję koledze Włodzimierzowi Zmarzlikowi z Moniek za jego artykuły prasowe i zrobionych tysięcy zdjęć - oddających wysiłek miejscowego społeczeństwa w budowę różnych obiektów, dróg itp.

- w ramach czynów społecznych, licznych uroczystości i innych wydarzeń.

Dziękuję w ten sposób wszystkim życzliwym dla mnie ludziom z powiatu monieckiego za ich ofiarność, życzliwość, pracę i pamięć.

**Czesław Gartych
Białystok, 1993 rok**

1 kwietnia 2009 roku - 55 rocznica utworzenia Powiatu Monieckiego

2008 roku postanowił wrócić do korzeni idei "Święta Ziemiaka", organizując "Święto Wsi" w Kropiwnicy.

Impreza udała się nadwyzczaj, gromadząc rzesze okolicznej społeczności. Będzie doskonałona organizacyjnie odbywała się każdego roku w innej wsi, która na takie wyróżnienie zapracuje...

Włodzimierz Zmarzlik

**"Dawne Mońki i powiat moniecki
- monieckie Święta Ziemniaka"**

Wystawa zdjęć Włodzimierza Zmarzlika

**"Czesław Gartych - budowniczy
Moniek i powiatu monieckiego"**

Włodzimierz Zmarzlik, Zbigniew Gartych

**"Historia Moniek
i powiatu monieckiego
1954 - 1989"**

Tadeusz Skutnik (www.skutnik.moniecka.pl)

**"Powiat moniecki po roku 1989
- perspektywy i szanse rozwoju"**

*Mirosław Paniczko,
Starosta Moniecki w latach 1999 - 2006*